

DESECRETIZAT

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Moldova

STRATEGIA DE COOPERARE PENTRU DEZVOLTAREA ȚĂRII (CDCS)

18 decembrie 2020 – 18 decembrie 2025

PENTRU PUBLICUL LARG

Cuprins

Sumar

Situația în țară

Abordarea strategică

Cadrul de rezultate

A. RELATAREA SCOPULUI

B. RELATAREA REZULTATELOR OBIECTIVELOR DE DEZVOLTARE

OBIECTIVUL DE DEZVOLTARE (OD) 1

OBIECTIVUL DE DEZVOLTARE (OD) 2

Monitorizare, evaluare, învățare (MEÎ)

Anexe

Foaie de parcurs: Drumul țării spre sustenabilitate

I. Sumar

Această Strategie de cooperare pentru dezvoltarea țării (Country Development Cooperation Strategy) (CDCS) descrie viziunea USAID pentru un nou parteneriat cu Guvernul Republicii Moldova (GRM) și cetățenii acesteia în Drumul țării spre sustenabilitate (DTSS). Scopul USAID în Moldova pentru Strategia 2020–2025 este ca **Moldova să devină o țară europeană competitivă și democratică, care rezistă în fața influențelor nefaste, fiind totodată susținută de cetățeni cu aspirații și de parteneriate solide în sectorul privat.**

Moldova are realizări măsurabile în dezvoltare în ultimul deceniu și demonstrează niveluri ridicate de capacitate și angajament de țară, în conformitate cu Foaia de parcurs a țării.¹ Cu toate acestea, provocările cu care se confruntă Moldova sunt descurajante. Emigrația reprezintă o amenințare existențială pentru țară, iar Moldova continuă să fie devastată de instabilitate politică și de corupție. Având în vedere că pandemia COVID-19 amenință să submineze ani de câștiguri economice, țara este expusă unui risc serios de a bate în retragere.

Toți acești factori complică progresul Moldovei spre încrederea în forțele proprii și spre tranziția strategică. Având în vedere aceste provocări și lecțiile învățate din CDCS anterioare, abordarea USAID pentru tranziția strategică va fi persistentă. USAID își va schimba treptat relația cu GRM de la un model tradițional de dezvoltare *donator – beneficiar* la un model *partener – partener*. Vom redefini relația noastră prin aducerea altor parteneri pentru a stimula schimbarea, pentru a face din Moldova o țară europeană competitivă și democratică, în care cetățenii doresc să rămână și să participe politic și economic. USAID va consolida colaborările dintre guvern și sectorul privat, precum și cele cu societatea civilă și poporul din Moldova, totul în sprijinul unei agende de dezvoltare reciproc avantajoase.

Folosind această abordare, programul USAID va promova o Moldovă din ce în ce mai independentă, competitivă și democratică, bine aliniată cu parteneriatul euroatlantic și rezistentă la influențele nefavorabile. CDCS se concentrează pe două Obiective de dezvoltare (OD):

- **Democrație participativă consolidată.** USAID va trece de la acordarea asistenței directe către instituțiile publice la catalizarea implicării cetățenilor în comunitățile lor pentru a stimula guvernarea responsabilă și instituții democratice mai puternice.

---

¹ Foile de parcurs pentru țară sunt un instrument de vizualizare utilizat de USAID pentru evaluarea încrederii în forțele proprii. Acestea se bazează pe 17 valori terțe, disponibile public, care descriu conceptele de angajament și de capacitate. Această strategie se bazează pe foile de parcurs din țară din anii fiscali (AF) 2019-2021.

- **Creștere economică durabilă ancorată în integrarea euroatlantică.** USAID va trece de la sprijinirea directă a sectorului la creșterea rolului sectorului privat și valorificarea parteneriatelor creative în sectoarele transformatoare.

Aceste obiective se bazează pe punctele forte și pe capacitățile avansate ale Moldovei în conformitate cu Foaia de parcurs a țării. Abordarea noastră este bazată pe consultări ample cu GRM, cu alți donatori internaționali, grupuri de reflecție, actori din mass-media, societatea civilă și parteneri de implementare, precum și pe realizările și moștenirea investițiilor USAID, realizate în cadrul Strategiei 2013-2019 și anterior. Vom proiecta parteneriate catalizatoare, cu potențialul de a extinde intervențiile de succes în întreaga țară. Prin întreaga strategie trece ca un fir roșu prioritatea și concentrarea noastră demografică pe tineri, femei și populația vulnerabilă, în special în zonele rurale. Cu accent pe participarea actorilor locali, cum ar fi grupurile de acțiune locală, societatea civilă și asociațiile de afaceri, această strategie intenționează să mobilizeze întregul potențial și dinamism al sectorului privat din Moldova. Datorită probabilității unei schimbări politice în țară, a venirii unor potențiale guvernări cu ideologii opuse și a noilor realități create de pandemia COVID-19, USAID va utiliza instrumente flexibile și se va angaja în diplomația de dezvoltare pentru a ne asigura că putem face față situațiilor neprevăzute și putem răspunde în mod adecvat.

Strategia USAID contribuie semnificativ și este pe deplin aliniată cu obiectivele Strategiei naționale integrate a Ambasadei SUA pentru Moldova pentru: (1) consolidarea guvernantei eficiente și democratice și (2) împuternicirea poporului din Moldova. Este de asemenea aliniată cu obiectivele Planului strategic comun al Departamentului de Stat în combaterea influenței nefaste și a corupției; în susținerea țărilor în tranziție către parteneri durabili, diplomatici, economici și de securitate; de asemenea cu obiectivul Strategiei de securitate națională 3.3 de a păstra pacea prin putere, diplomație și abilitate de a conduce. Conform obiectivului CDCS, USAID prognozează ca până în anul 2025 să fie creată o bază solidă a drumului Moldovei spre sustenabilitate și încredere în forțele proprii, prin creșterea integrării euroatlantice și a rezistenței la influențele nefaste. Conform raportului privind libertatea religioasă internațională al Departamentului de Stat, Republica Moldova nu este identificată ca fiind o țară de îngrijorare, deoarece riscurile sau amenințările pentru libertatea religioasă sunt minime în acest moment. USAID rămâne conștientă de influența și rolul potențial al comunităților religioase pe toată perioada Strategiei.

O Moldova europeană democratică și competitivă:

Susținută de cetățeni cu aspirații și parteneriate guvernamentale eficiente, protejate de influențe nefavorabile

OD1: O democrație participativă consolidată

IR 1.1: Un angajament al cetățenilor catalizat

1.1.1 Capacitatea diverselor voci pentru angajare, advocacy și supraveghere a fost consolidată

1.1.2 Educația civică s-a îmbunătățit (accent pe: tineret, femei și populația vulnerabilă)

1.1.3 Implicarea constituentelor OSC și viabilitatea financiară s-au îmbunătățit

IR 1.2: Capacitatea de răspuns a instituțiilor publice vizate a fost consolidată

1.2.1 Eficiența instituțiilor judiciare vizate a fost consolidată

1.2.2 Comunitatea a acordat prioritate serviciilor și proceselor guvernamentale îmbunătățite

1.2.3 Reprezentarea democratică și concurența au crescut (accent: tineri și femei lideri)

IR 1.3 S-a redus vulnerabilitatea instituțiilor și proceselor democratice față de influența malignă

1.3.1 Reziliența spațiului informațional a fost consolidată

1.3.2 S-a redus interferența în procesele electorale și politice

1.3.3 Mecanismele de integritate consolidate

Abordări: parteneriate creative multisectoriale, utilizarea diplomației pentru dezvoltare, amplificarea PSE

OD 2: O creștere economică durabilă înrădăcinată în integrarea euroatlantică

IR 2.1 Integrarea pieței orientate spre vest a crescut

2.1.1 Implementarea reglementărilor vizate a fost consolidată

2.1.2 Procesul de facilitare a comerțului îmbunătățit

2.1.3 S-a întărit capacitatea securității energetice împotriva influenței maligne

IR 2.2 Competitivitate în sectoarele transformatoare îmbunătățită

2.2.1 Consolidarea capacității partenerilor din sectorul privat pentru implicare și furnizarea de servicii

2.2.2 Productivitate crescută

2.2.3 Acces la finanțe îmbunătățit

2.2.4 Competențe ale forței de muncă îmbunătățite (accent: tineri, femei și populația vulnerabilă)

Abordări: guvernare electronică / comerț electronic; Coordonare din partea UE; Concentrarea pe TIC; instrumente flexibile, acord verde al UE, agricultură inteligentă din punct de vedere climatic, producție curată, eficiență energetică

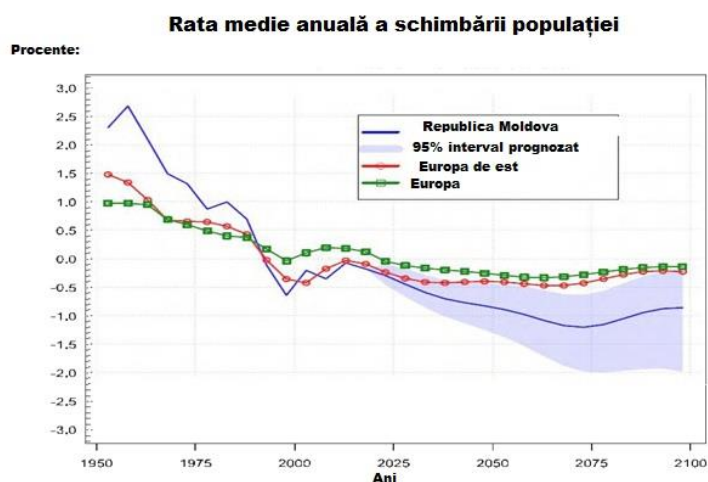
Priorități transversale: migrație externă, incluziunea tinerilor și a femeilor

II. Situația în țară

Privire de ansamblu: Aproximativ 2,6 milioane de oameni locuiesc în Republica Moldova, o țară mică, fără ieșire la mare, din Europa de Est, care și-a obținut independența în anul 1991. În ultima decadă, Moldova a întreprins pași pozitivi în procesul de dezvoltare a țării. Rata sărăciei a scăzut de la 23% în 2010 la 9% în anul 2018.² În 2014, semnarea Acordului de Asociere și a DCFTA (Zonă de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător) i-a permis Moldovei să-și alinieze mai bine economia cu cea a Uniunii Europene.

Crearea unor facilități comerciale și reorientarea spre exporturi pe piețele din Vest au făcut ca țara să fie mult mai rezistentă. Țara a creat un mediu electoral competitiv, iar libertatea de a organiza întruniri, libertatea de exprimare și libertatea religioasă sunt în mare parte asigurate. De asemenea, Republica Moldova a efectuat ample reforme ale cadrului său juridic și a instituit o bază legislativă și de reglementare cuprinzătoare pentru trecerea la economia de piață.

Cu toate acestea, corupția este un impediment pentru progres, iar guvernarea democratică este amenințată de legăturile dintre partidele politice majore și de interesele economice puternice, schimbarea rapidă a guvernului, deficiențele statului de drept și influența nefastă care exacerbează toate cele de mai sus. Există un deficit de încredere continuu – chiar în creștere – între cetățeni și guvernare. Republica Moldova rămâne una dintre cele mai sărace țări din Europa, cu cel mai mic PIB pe cap de locuitor și cu cea mai mică piață de desfacere din regiune.

Schimbările demografice vertiginoase reprezintă o amenințare existențială pentru viitorul țării, inclusiv migrația externă a moldovenilor de vârstă aptă de muncă și izolarea crescândă a populației rurale vârstnice. Aceste schimbări afectează toate aspectele vieții din țară, de la creșterea copiilor la rezultatele alegerilor, și creează o societate fragilă, susceptibilă la dezinformare și manipulare. Divizată de diferențe lingvistice, culturale și ideologice, Moldova mai are de lucrat până să iasă definitiv din

trecutul sovietic. O identitate moldovenească autentică și unificată nu este încă realizată.

---

² Măsurarea avansării în Drumul țării spre sustenabilitate, Rata sărăciei (5\$/zi), Baza de date IDEA <https://idea.usaid.gov/query?selected-country=498>

Pandemia COVID-19 amenință acum să submineze ani de câștiguri economice cu Europa, să sărăcească în continuare Moldova rurală, să erodeze democrația și să lase țara mai vulnerabilă în fața unor finanțări și împrumuturi cu impact dezavantajos asupra statului.

Foia de parcurs a țării, elaborată de USAID. Foia de parcurs a Republicii Moldova (Anexa A) reflectă o poziționare avantajoasă drept o țară comparativ avansată în Drumul său către sustenabilitate. Punctele forte ale Moldovei, evidențiate în tabelele de referință ale Foi de parcurs, includ: un cadru legislativ și juridic cuprinzător, o societate civilă puternică, un spațiu civic deschis, angajamentul față de comerțul liber și acces echitabil la libertățile civile și la oportunități economice.³

Totuși, poziția de încredere în forțele proprii destul de avansată a Moldovei nu se reflectă într-o poziționare similară în context regional în Europa și Eurasia. În pofida nivelului înalt de angajament și de capacitate din foia de parcurs a țării, progresul în ceea ce privește acești indicatori este static de ani de zile. Mai mult, angajamentul țării se manifestă în legile acesteia, dar nu și la implementare. Guvernul rămâne un partener în continuă schimbare, cu fragilități serioase. Interesele politice și oligarhice joacă un rol excesiv în luarea deciziilor legislative și guvernamentale, cetățenii de rând și interesele lor în mare parte fiind excluse din proces.

De asemenea, în Foia de parcurs nu sunt surprinse schimbările demografice și impactul devastator al migrației exterioare semnificative. Din 1989, populația țării a scăzut cu peste o treime, ajungând la 2,6 milioane. Moldovenii, în special tinerii, continuă să părăsească țara în masă în căutarea oportunităților economice. Corupția și, ca rezultat, neîncrederea dintre guvernul moldovean și poporul țării amenință să îndepărteze în continuare cetățenii moldoveni lipsiți de drepturi. Sondajele naționale din iunie și august 2020 au arătat că 80% din locuitorii țării nu au încredere în instituțiile guvernamentale și în partidele politice⁴, iar 72% din cetățeni consideră că țara lor se mișcă în direcție greșită.⁵

La momentul elaborării acestui document, situația COVID-19 în Moldova continuă să se deterioreze, având efecte pe termen lung, care vor fi resimțite cu siguranță în anii următori. Conform sondajului organizat de Banca Mondială, aproape o cincime din întreprinderile moldovenești pot cădea sub presiune economică și se înregistrează o scădere de 57% a vânzărilor companiilor, cele mai mici companii fiind și cele mai afectate.

---

³ Conform Foii de parcurs, Moldova stă bine la capitolul angajamente asumate pentru indicatorii: Guvernare deschisă (0.49), Egalitatea grupurilor sociale (0.84), Discrepanță economică în bază de gen (0.82), Libertatea comerțului (0.69) și Mediul de afaceri și investiții (0.44). Capacitatea Moldovei este, de asemenea, relativ avansată, după cum o demonstrează indicatorii de: Siguranță și securitate (0,67), Societatea civilă și eficacitatea mass-mediei (0,82), Rata sărăciei (0,91) și Adoptarea TIC (0,69).

⁴ Sondajul Institutului de Politici Publice, iunie 2020

⁵ Sondajul IRI, august 2020

Pentru a evita declinul și a avansa către o mai mare încredere în propriile forțe, care este mai rezistentă la acești factori, Moldova trebuie să ajungă la o guvernare mai stabilă, eficientă și mai transparentă, care să răspundă atât nevoilor pieței, cât și aspirațiilor cetățenilor. Țara trebuie să-și dezvolte economia îmbunătățind competitivitatea și extinzându-și capacitatea comercială. Misiunea va aborda aceste probleme și va avansa către Obiectivul CDCS prin angajarea cetățenilor moldoveni și a sectorului privat pentru a forma coaliții de actori capabili și dispuși să soluționeze provocările de dezvoltare.

Aliniere strategică. Viziunea strategică a USAID este în totală armonie cu prioritățile Guvernului Republicii Moldova, conform Planului de acțiune guvernamental 2020-2023 și Strategiei de dezvoltare națională (SDN) *Moldova 2030*, care au scopul să promoveze o economie durabilă și favorabilă incluziunii, un capital uman și social puternic, instituții oneste și eficiente și un mediu sănătos și sigur. Aceste priorități sunt reflectate și în Strategia de țară integrată pentru Moldova, care prezintă două scopuri și șase obiective ale misiunii alinate cu Strategia de securitate națională a SUA:

- I. Scopul 1 al Misiunii USAID: Consolidarea unei guvernări eficiente și democratice
  - a. Obiectivul Misiunii 1.1: O reglementare și o gestionare guvernamentală mai eficiente
  - b. Obiectivul Misiunii 1.2: Promovarea unei guvernări responsabile, corecte și democratice
  - c. Obiectivul Misiunii 1.3: Moldova este un partener efectiv pentru securitatea europeană și cea internațională
2. Scopul 2 al Misiunii USAID: Împuternicirea cetățenilor moldoveni
  - a. Obiectivul Misiunii 2.1: Generarea oportunităților economice prin investiții sporite, comerț și implicarea sectorului privat
  - b. Obiectivul Misiunii 2.2: Parteneriat cu societatea civilă pentru a consolida rolul implicării cetățenilor
  - c. Obiectivul Misiunii 2.3: Promovarea vocilor independente

III. Abordarea strategică

Aproape trei decenii de asistență USAID în Moldova au contribuit la progrese semnificative în: facilitarea comerțului, competitivitatea în sectoarele vizate, guvernarea locală, furnizarea de servicii și dezvoltarea societății civile. USAID va continua să lucreze

În domeniile durabile care au stimulat, de exemplu, transformarea sectoarelor vinului și tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC), ale căror succese servesc drept catalizatori pentru reforme pe care alte sectoare le pot prelua.

În contextul acestei CDCS, USAID va continua și va aprofunda punctele forte din strategia precedentă, urmând să pună accent pe democrația participativă și pe creșterea economică ca domenii-cheie pentru investiții.

Viziunea strategică. Viziunea USAID pentru tranziția strategică este de a-și schimba treptat relația cu GRM de la un model tradițional de dezvoltare *donator – beneficiar* la modelul *partener – partener*. Cu toate acestea, din cauza schimbărilor frecvente ale guvernului, exemplificate de patru schimbări de executiv în ultimele 18 luni, USAID se confruntă cu provocarea de a pivota înainte și înapoi între guverne opuse sau similare ideologic. Având în vedere impactul emigrației și al COVID-19, USAID anticipează că drumul pentru tranziția strategică nu va fi liniar. Într-adevăr, așteptările cu privire la traiectoria de dezvoltare a Republicii Moldova și la capacitatea guvernului țării de a-și schimba abordarea în materie de asistență pentru dezvoltare în următorii cinci ani trebuie să fie temperate de provocările serioase cu care se confruntă.

Prin urmare, abordarea USAID este de a aduce alți parteneri pentru a contribui la schimbare. Prin includerea mai multor părți interesate în această relație, USAID intenționează să mărească numărul agenților de schimbare. În ceea ce privește guvernarea, aceasta va însemna să se lucreze mai strâns cu grupurile de acțiune locală (GAL), cu primarii și organizațiile societății civile pentru a influența politica, a genera cerere și a promova mai multă transparență. În creșterea economică, aceasta înseamnă să se lucreze direct cu sectorul privat și să se faciliteze parteneriatele creative în sectoarele transformatoare, cum ar fi TIC, pentru a valorifica domeniile cu potențial ridicat în care partenerii se vor alinia mai repede. În general, USAID va colabora cu organizații conduse de femei sau de tineri.

Pe măsură ce își schimbă abordarea pentru a fi mai bine orientată spre parteneriat, Misiunea intenționează să treacă de la o paradigmă clasică de asistență a donatorilor pentru a orienta Moldova spre sustenabilitate. Aducând alți parteneri și generând o mai mare participare politică și economică pentru o agendă de dezvoltare condusă de Republica Moldova, USAID își propune să contribuie la transformarea Moldovei într-o țară în care cetățenii vor să trăiască și să investească. La rândul său, aceasta va soluționa problema unei țări dispersate prin susținerea unei viziuni comune a unei Moldove unite și rezistente la influența externă nefastă. Această abordare va promova prioritățile politicii externe a SUA, impulsionând în cele din urmă evoluția relației de la donator la cea de partener de susținere economică și de securitate.

Modalități. În susținerea alegerilor strategice ale USAID vine necesitatea de a fi flexibili și de a utiliza instrumente complexe pentru a asigura un impact eficient și durabil într-un mediu de operare complicat. În cadrul acestei CDCS, USAID va utiliza următoarele modalități pentru a genera schimbări de durată:

Implicarea sectorului privat (ISP). Interacțiunea cu sectorul privat este o componentă-cheie în abordarea de tranziție a USAID. USAID va căuta să se asocieze cu sectorul privat pentru a proiecta, finanța și implementa împreună alianțe în serviciul obiectivelor noastre de dezvoltare. USAID va stabili modele de parteneriat public–privat (PPP) cu GRM, sectorul privat, societatea civilă și mediul academic în domenii cum ar fi dezvoltarea forței de muncă.

Multiplicând modele de succes precum Oficiul Național al Viei și Vinului (ONVV), Starnet

și Tekwill, USAID va mobiliza în continuare idei și resurse. Parteneriatele USAID cu asociații de afaceri și grupuri de acțiune locală (GAL), în funcție de necesități, cu avocați și parteneri în rezolvarea problemelor din sectorul guvernantei, vor acționa ca niște catalizatori în relația cu GRM și, totodată, vor proteja împotriva volatilităților politice. USAID prevede că, în timp, aceste tipuri de consorții vor avea nevoie tot mai puțin de sprijinul USAID, deoarece vor fi consolidate pentru a funcționa independent.

Redefinirea relației (RDR). USAID va aduce mai mulți actori relevanți ca parte a efortului comun de redefinire a relației noastre cu GRM. Pentru a genera cererea pentru o guvernare mai receptivă, USAID se va angaja și prin coaliții cu organizații ale societății civile (OSC) în scopul de a responsabiliza guvernul moldovenesc pentru angajamentele asumate, pentru implementarea politicilor și identificarea domeniilor potențiale pentru schimbările necesare. De exemplu, USAID va continua să convoace parteneri – atât publici, cât și privați – în domeniul vamal și în cel al strategiei de digitalizare pentru a facilita implementarea politicilor necesare unui ecosistem de comerț electronic cuprinzător și durabil. Utilizând diplomația pentru dezvoltare, USAID va valorifica relațiile noastre cu alți donatori cu idei similare, cum ar fi Marea Britanie, Suedia și Polonia, pentru a lucra în direcția unui obiectiv comun. USAID va folosi procese flexibile de achiziții, cum ar fi co-crearea, pentru a dezvolta în colaborare activități cu participarea GRM și a altor parteneri.

Finanțarea sustenabilității (FS). USAID va încerca prin toate parteneriatele să identifice oportunitățile pentru partenerii GRM și ai sectorului privat de a-și finanța propria dezvoltare. De asemenea, va colabora cu actori publici, cum ar fi grupurile de acțiune locală, pentru a îmbunătăți mobilizarea veniturilor interne, a spori sistemele de gestionare a finanțelor publice și a sprijini transparența fiscală și responsabilitatea. USAID va acorda asistență tehnică Băncii Naționale a Moldovei pentru combaterea criminalității financiare și sporirea transparenței acționarilor și pentru a fortifica capacitățile instituționale. Asistența sectorului financiar oferită de USAID și consolidarea capacității instituționale vor ajuta sectorul bancar moldovenesc să îndeplinească și să respecte standardele și practicile internaționale. Crearea rezilienței în sectorul financiar și în cel economic și consolidarea încrederii cetățenilor în sectorul financiar vor favoriza împrumuturi mai eficiente pentru GRM și vor crește accesul la finanțare pentru întreprinderi și consumatori. Cu guvernul local, USAID va spori și va diversifica sursele de venituri și se va angaja în planificarea investițiilor de capital. USAID va spori sustenabilitatea financiară a societății civile și va explora posibilitatea dezvoltării finanțărilor de tip crowdfunding (finanțare participativă) în contextul PPP.

Partajarea sarcinilor. USAID a avut un mare succes în colaborare și în partajarea sarcinilor cu un număr de aliați europeni pentru a face față provocărilor de dezvoltare din Moldova. În anii precedenți, conducerea Misiunii a obținut peste 20 milioane de dolari de la alți donatori, inclusiv Marea Britanie, Suedia, Polonia și Slovacia. În temeiul acestei CDCS, USAID va încerca să continue această tendință, acționând ca organizator al părților interesate și lucrând în sectoare transformatoare, care vor atrage, în linii mari, donatorii cu priorități similare.

Combaterea influenței nefaste. Rezistența la influența nefastă este un obiectiv semnificativ al politicii externe a SUA în Moldova. În perioada implementării strategiei anterioare, USAID a depus un șir de eforturi orientate pentru a contracara influența nefastă. USAID a sprijinit platformele media independente să-și dezvolte capacitatea și fluxurile de venituri, făcându-le mai rezistente la presiunile politice și cele financiare. Prin consolidarea mediului favorabil pentru OSC-uri, USAID a ajutat organizațiile să se concentreze pe misiunile și circumscripțiile lor de bază, reducând în același timp

dependența lor de sprijinul străin. USAID a colaborat cu producătorii pentru a îmbunătăți calitatea și cantitatea de bunuri destinate exportului cu scopul de a satisface cerințele piețelor europene și ale altor piețe selectate. În colaborare cu organizațiile din industrie, USAID a fortificat rolul sectorului privat în scopul de a pleda, împreună cu guvernul, pentru un mediu de afaceri mai bun, care să consolideze cererea pentru o economie de piață liberă în Moldova. Prin asistență în reforma structurală și în transparența financiară, USAID a redus vulnerabilitățile economice prin îmbunătățirea cadrelor de reglementare și oferirea instrumentelor necesare Moldovei pentru combaterea infracțiunilor financiare și a fenomenului spălării banilor. USAID va consolida, de asemenea, securitatea energetică pentru a reduce vulnerabilitățile esențiale ale sectorului energetic al Republicii Moldova, prin îmbunătățirea procesului de integrare fizică și pe piață, în conformitate cu cel de-al treilea Pachet Energetic al UE; prin creșterea producției de energie internă și prin diversificarea surselor de aprovizionare cu gaz natural.

În contextul acestei CDCS, USAID va continua să atenueze influențele nefaste în contextul întregului său portofoliu. Aceasta include consolidarea legăturilor economice și a comerțului cu Occidentul, promovarea în continuare a afinității pentru valorile democratice occidentale, combaterea dezinformării printr-o mass-media independentă și consolidarea independenței energetice a Moldovei.

Etapele principale (Repere). Constrângerile din teren, cum ar fi corupția, fragilitatea politică și influențele nefaste, fac ca progresul Moldovei către încrederea în forțele proprii să fie unul gradual, care necesită răbdare și o abordare de programare flexibilă și iterativă. Acest lucru este valabil în special în contextul unei economii slabe, la moment situația fiind înrăutățită considerabil de impactul pandemiei. Totuși, USAID consideră că Scopul și Obiectivele CDCS pot fi atinse prin schimbări strategice în modelul de afaceri. Etapele pentru a marca progresul în realizarea scopului și a obiectivelor strategice ale USAID sunt următoarele:

- Până în anul 2021, USAID va identifica oportunități adiționale de partajare a sarcinilor cu alți donatori, pentru a promova cofinanțarea și responsabilizarea Moldovei de a-și asuma cu fermitate reformele stringente necesare.
- Misiunea va continua să redefinească și să-și diversifice baza de parteneri prin implicarea organizațiilor societății civile locale și a asociațiilor de afaceri cu potențial confirmat.
- Până în anul 2023, Misiunea va identifica cel puțin 10 parteneri noi sau pe cei al căror potențial încă nu a fost pe deplin valorificat, pentru a lucra fie direct, fie prin subcontractare. Aceasta va include colaborarea cu organizațiile din industrie pentru a le ajuta să adopte modele de afaceri care să le permită să se autosustină.
- Până în anul 2025, mecanismele de proiectare flexibile, cum ar fi co-crearea, vor constitui cel puțin 25% din portofoliul USAID. Cu această abordare, pe parcursul proiectării, achizițiilor și implementării activităților, USAID va profita mai mult de expertiza locală și va asigura un acord de sprijin mai mare.

În sectoarele noastre prioritare, USAID prevede următoarele etape ilustrative pentru a marca progresele către un angajament asumat al cetățenilor și o creștere economică durabilă:

- Până în 2021, USAID va colabora cu parteneri strategici din societatea civilă (OSC individuale sau coaliții ale OSC, cu accent pe organizațiile conduse de femei sau de tineri) pentru a stimula implicarea cetățenilor și supravegherea guvernului. USAID va sprijini crearea coaliției în sectorul societății civile și sectorul privat pe domenii tematice.
- Până în 2023, USAID va consolida cooperarea intermunicipală prin promovarea reformei teritoriale, prin crearea cooperării voluntare între 898 de autorități publice locale din Moldova.
- Până în 2021, USAID va convoca părțile interesate din sectorul public și cel privat, inclusiv Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii (ODIMM), pentru a implementa foaia de parcurs pentru digitalizare și a propaga inițiativele de comerț electronic.
- Până în 2023, USAID va extinde crearea de centre regionale de excelență și va facilita clusterelor și parteneriatele cu atragerea entităților educaționale pentru a spori oportunitățile de dezvoltare a forței de muncă.
- Până în 2024, USAID va îmbunătăți competitivitatea rurală prin promovarea conexiunilor dintre zonele rurale și cele urbane pentru a crea mai multe oportunități economice.

Atingerea acestor scopuri va servi drept element de bază, ce va duce la o Moldovă mai sustenabilă, susținută de cetățeni implicați și de entități dinamice din sectorul privat.

IV. Cadrul de rezultate

A. RELATAREA SCOPULUI

Scopul USAID este de a ajuta Republica Moldova să avanseze în parcursul său spre încrederea în forțele proprii, în calitate de țară europeană competitivă și democratică, care rezistă în fața influențelor nefaste, fiind susținută de cetățeni implicați și parteneriate catalizatoare cu sectorul privat. Această declarație de scop al CDCS reflectă viziunea USAID, conform căreia Moldova are un nivel relativ înalt de capacitate și angajament, în comparație cu alte țări cu venituri mici și medii, chiar dacă continuă să se confrunte cu dificultăți serioase atât economice, cât și de guvernare, care sunt complicate în continuare de influențe externe nefaste. Prin urmare, Misiunea își asumă angajamentul de a se concentra pe alianțe de colaborare cu entități publice și private receptive, pentru a-și consolida capacitatea de a face față provocărilor de dezvoltare, importante atât pentru Republica Moldova, cât și pentru Statele Unite ale Americii. Cadrul de rezultate (CR) dezvoltat în această CDCS reflectă viziunea USAID despre o Moldovă unită și competitivă.

Priorități transversale. Pentru a face față nenumăratelor provocări complexe cu care

se confruntă Moldova în calea sa spre dezvoltare, Cadrul de rezultate conține priorități transversale, care sunt încorporate în întregul portofoliu. Implicarea tinerilor și promovarea egalității de gen sunt considerate subiecte prioritare ce trebuie abordate pentru ca USAID să își atingă obiectivele de dezvoltare.

Implicarea tinerilor: Plecarea tinerilor care părăsesc Moldova adâncește criza demografică și privează țara de mulți promițători lideri în creștere. În plus, sistemul educațional nu satisface cerințele pieței actuale a muncii și nu oferă oportunități adecvate pentru dezvoltarea efectivă a forței de muncă.

În contextul Strategiei date, USAID va acorda prioritate colaborării cu tinerii pentru ca ei să își promoveze propriile lor interese, cerând o țară mai eficient guvernată și oportunități mai bune de a găsi un loc de muncă bine remunerat în Moldova. De exemplu, USAID va colabora cu consiliile locale de tineret și cu grupurile de acțiune locală pentru a sprijini inițiativele antreprenoriale sponsorizate local, conduse de tineri. USAID va înlătura lacunele etnice și lingvistice prin reunirea tinerilor din medii diverse în oportunități comune de instruire și implicare, orientate spre tineret. USAID va profita de experiența sa de asistență în inițiativele de educație în domeniile științei, tehnologiei, ingineriei și matematicii (Science, Technology, Engineering, and Mathematics – STEM), inclusiv Laboratorul *Clasa Viitorului* și Robotica educațională, care oferă echipamente și instruiri ale cadrelor didactice din școlile Moldovei, pentru a spori implicarea tinerilor în domeniul de educație pentru TIC. Interacțiunea cu tinerii va reprezenta un catalizator pentru reținerea acestora în țară.

Egalitatea de gen și abilitarea femeilor. Pe baza constatărilor analizei de gen ale USAID, s-a ajuns la concluzia că cele mai presante probleme de gen din Moldova țin de: slaba abilitare economică a femeilor, incidența înaltă a violenței domestice, problemele interconectate ale migrației și traficului de persoane și nivelul relativ scăzut al reprezentării femeilor în partidele politice și în cadrul aleșilor locali. USAID va aborda acești factori prin abilitarea femeilor prin întreg portofoliul său de activități – de la creșterea egalității de gen în sectorul privat până la promovarea femeilor ca parte din societatea civilă și ca lideri în afaceri. Promovarea abilitării economice a femeilor este esențială pentru consolidarea dezvoltării democratice a Moldovei și a integrării occidentale. Creșterea incluziunii femeilor în politică și economie și protecția sporită a victimelor infracțiunilor domestice și sexuale vor contracara stereotipurile de gen, care persistă în societatea moldovenească. O abordare echilibrată în funcție de gen va atenua decalajul de gen din perspectivă economică, care a afectat dezvoltarea democratică și economică a țării.

B. REZULTATELE OBIECTIVELOR DE DEZVOLTARE. DECLARAȚII ȘI RELATĂRI

OBIECTIVUL DE DEZVOLTARE (OD) 1

OD 1 – *Consolidarea democrației participative* – susține scopul CDCS și prioritățile politicii externe ale SUA prin promovarea capacității și a dorinței cetățenilor de a se implica eficient și de a crea parteneriate cu instituțiile guvernamentale, ceea ce ar duce la instituții mai incluzive și democratice, care ar fi sensibile la îngrijorările cetățenilor și rezistente la influențele negative.

Angajamentul și capacitățile Republicii Moldova în drumul țării spre sustenabilitate sunt destul de avansate. Totuși, în Moldova, încrederea cetățenilor în guvernul lor continuă să fie subminată, deoarece procesele democratice descrise în constituție sunt neglijate deseori. La sfârșitul perioadei CDCS, cetățenii Moldovei vor fi mai împuterniciți și mai pregătiți să interacționeze în mod eficient cu actorii politici și guvernamentali în

realizarea nevoilor și aspirațiilor lor legitime. Ca răspuns la activitatea cetățenilor – și cu sprijinul de tip *partener – partener* din partea USAID –, instituțiile publice vizate vor fi mai atente la nevoile oamenilor, vor fi mai transparente în relațiile lor și vor fi mai responsabile în activitățile desfășurate. USAID va construi parteneriate de succes cu administrațiile publice locale (APL) și grupurile de acțiune locale ca modele de parteneriate multiple, cu actori relevanți, pentru a stimula participarea și dezvoltarea conform priorităților cetățenilor. Cu sprijinul USAID și al altor donatori, precum și cu susținerea puternică din partea cetățenilor abilitați, cu un mediu mass-media mai competitiv, ce respectă drepturile, va sprijini instituțiile independente; reformele electorale vor reduce influența politică în cadrul unor alegeri credibile și va fi redusă vulnerabilitatea la influențele antitetice, comparativ cu democrația participativă. Împuternicirea circumscriptiilor din diverse medii etnice, lingvistice și ideologice îi va uni pe cetățenii Moldovei într-un obiectiv comun și va contribui la reducerea polarizării din societate.

Rezultatele recentei evaluări integrate a proiectului⁶, precum și considerațiile legate de influențele negative, au dus la abordarea acestui obiectiv de dezvoltare bazată pe trei direcții.

---

⁶ Impactul social (IS) a fost contractat USAID/Moldova în 2019-2020 pentru a desfășura evaluarea Integrată a proiectului (EIP) pentru Proiectul *Responsabilitate în Moldova* (Accountability in Moldova – AIM), scopul căruia a fost de a oferi recomandări ce ar ajuta la stimularea unei guvernări mai eficiente și mai responsabile în Republica Moldova.

USAID va pune la dispoziția cetățenilor și organizațiilor societății civile cunoștințe, abilități și instrumente pentru a stimula cererea pentru o guvernare responsabilă; (2) va lucra pentru a consolida instituțiile publice vizate, astfel încât acestea să poată răspunde mai bine la prioritățile identificate de cetățeni, și (3) va consolida capacitatea instituțiilor democratice de a rezista influențelor negative care perturbă „relația de cerere și ofertă” dintre guvern și cetățeni.

Ipoteza și descrierea dezvoltării. Dacă Moldova va promova o cetățenie mai educată civic și mai activ implicată, va întări capacitatea de reacție a instituțiilor publice vizate și va crește rezistența la influențele nefaste posibile, va reuși să aibă o democrație participativă consolidată. USAID consideră că implicarea activă și eficientă a cetățenilor este o componentă esențială în încurajarea democrației participative și îmbunătățirea rezistenței la influențele nefaste și dăunătoare. Catalizarea participării cetățenilor înseamnă cetățeni mai activi, informați cu privire la rolurile lor civice, ce se simt parteneri ai guvernului și împuterniciți să responsabilizeze autoritățile, să ceară schimbări și să joace un rol central în abordarea preocupărilor comunității și în rezistența la influențele nefaste. Cetățenii mai implicați, care simt că au o miză în viitorul țării, mai puțin probabil că vor dori să emigreze. Consolidarea elementelor slabe ale sistemului politic va reduce fenomenul de manipulare a cetățenilor de către actorii cu intenții rele, ceea ce va crește încrederea cetățenilor în sistem, precum și le va facilita participarea la oportunitățile civice de care dispun.

Legătura dintre obiectiv și domeniile potențiale de declin. Potențialul de declin în Moldova rămâne unul ridicat – în special în ceea ce privește angajamentul pentru o democrație liberală și o guvernare deschisă, având în vedere mediul politic fragil, corupția și modelul oligarhic de putere, care încă se observă la nivel de țară. Influențele nefaste, atât externe, cât și interne, amenință și subminează progresul. Având în vedere aceste realități, USAID afirmă că abordarea sa prin OD 1, în sprijinul scopului CDCS, va

promova o guvernare participativă și eficientă, deoarece cetățenii informați și activi vor responsabiliza autoritățile și vor juca un rol transformator în abordarea preocupărilor comunității.

Rezultate intermediare (RI). În contextul redefinirii relației, USAID va amplifica rolul sectorului privat în toate cele trei RI și va reechilibra colaborarea atât cu părțile interesate din sectorul privat, cât și cu cele din sectorul public, pentru a maximiza angajamentul lor efectiv și pentru a extinde rețeaua de parteneriate dintre toți actorii relevanți. Ca urmare, agenții de schimbare publici și privați mai abilitați și mai eficienți vor fi mai capabili și mai înclinați să promoveze și să asigure cu adevărat o guvernare mai responsabilă și mai deschisă, care să reflecte aspirațiile cetățenilor țării, rezistând în același timp la influențele nefaste care încearcă să definească viitorul țării.

RI 1.1. *Catalizarea implicării cetățenilor* – cetățeni ai Moldovei care sunt proactivi în cererea lor pentru o guvernare receptivă. Catalizarea angajamentului înseamnă oferirea de oportunități, resurse și posibilități de instruire pentru cetățeni pentru a-și asuma în mod eficient angajamentul cu guvernul în abordarea preocupărilor comune.

Pentru a atinge aceste rezultate, USAID va folosi oportunitățile descrise în subdimensiunea Guvernării deschise și responsabile din Drumul spre sustenabilitate – de exemplu, cu referire la legi și date publicate și drepturi fundamentale – pentru a stimula implicarea cetățenilor și a solicita un guvern receptiv. USAID va promova guvernarea bazată pe cerere și un sentiment de identitate civică prin dezvoltarea abilităților de conducere și implicare în rândul diverselor grupuri. Se va baza pe investițiile anterioare în educația civică pentru a consolida capacitatea și interesele cetățenilor și ale organizațiilor reprezentative ale acestora de a se angaja eficient în relația cu guvernul, de a-și apăra propriile interese, de a monitoriza progresele și de a analiza moștenirea complexă post-sovietică, care continuă să submineze participarea activă a cetățeanului. Se va acorda o atenție deosebită schimbării stării de apatie și pasivitate a cetățenilor prin promovarea oportunităților pentru vocile noi și liderism – în special în rândurile tinerilor, femeilor⁷ (trimitere) și populației vulnerabile din întreaga țară – cu scopul de a extinde cultura civică de implicare. La rândul său, acest lucru va opri valul migrației, încurajând cetățenii să fie mai implicați, să rămână și să investească în viitorul propriei țări. USAID va colabora cu mass-media independentă pentru a-și spori capacitatea de informare obiectivă a cetățenilor, oferind totodată publicului mijloace mai eficiente de a vocifera preocupările și obiectivele lor. Această abordare se bazează pe idea că o voce coerentă și puternică a cetățenilor este esențială pentru asigurarea unei guvernări mai transparente și mai eficiente, mai puțin susceptibile la influențele nefavorabile posibile.

În concordanță cu principiile finanțării autonomiei și în urma constatărilor din evaluarea întregului proiect, implementarea acestui RI va include lucrul cu OSC-cheie, inclusiv cele care promovează drepturile femeilor, cele conduse de tineri și de femei, pentru a consolida instrumentele lor financiare și organizaționale, cu scopul de a susține angajamentul civic pe termen lung.

RI 1.2. *Consolidarea receptivității instituțiilor publice vizate* – instituții din Moldova care furnizează servicii în mod eficient și transparent, conform priorităților constituentilor lor. Instituțiile publice vizate vor include entități guvernamentale la nivel local și la nivel național și, de asemenea, se pot schimba din când în când în funcție de oportunități, de rezultatele alegerilor și de alinierea ideologică. În cadrul acestui RI, USAID va colabora cu activiști, grupuri de reflecție și alte organizații de cercetare și advocacy pentru a spori presiunea externă pentru responsabilizarea guvernului. Deși orientează anume instituțiile publice să fie mai mult orientate către cerere, USAID va colabora, de asemenea, selectiv

cu instituțiile GRM, de exemplu: administrațiile publice locale, Cancelaria de Stat, Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești și Direcția pentru Tineret din cadrul Ministerului Educației. Recunoașterea clasamentului relativ slab al Moldovei în Proiectul pentru Justiție Mondială (PJM) și în Indicatorii statului de drept (Rule of Law Indicators – ROL), a determinat decizia USAID de a colabora cu grupurile de susținere ale cetățenilor și, acolo unde există voință, cu sistemul judiciar pentru a se asigura că deciziile sunt luate fără interferențe, reflectă legea și se aplică în mod imparțial.

---

⁷ Conform solicitării, la începutul anului 2020, USAID/Moldova a efectuat o analiză amplă de gen. Constatările au fost revizuite de USAID/Moldova și recomandările-cheie vor fi incluse în proiectele și activitățile din următorii ani.

Ținând cont de rezultatele analizei de gen, USAID va colabora cu ONG-urile pentru femei pentru a monitoriza instituțiile vizate în probleme de o importanță majoră pentru femei. USAID va oferi asistență tehnică și suport specific pentru reformele-cheie și va ajuta entitățile guvernamentale să determine ce își doresc cetățenii. Acest lucru va continua modelele noastre de succes de determinare a priorităților cetățenilor, inclusiv sondaje de opinie regulate, sprijinirea APL în planificarea strategică participativă și colaborarea cu partide și membri ai Parlamentului pentru a determina nevoile constitutive. Cu accent pe femei și tineri, USAID va promova reprezentarea democratică și concurența pentru a se asigura că actorii-cheie sunt implicați.

Acțiunile guvernamentale din ce în ce mai eficiente la toate nivelurile, care reflectă preocupările cetățenilor, vor genera, la rândul lor, mai multă încredere într-un model democratic de guvernare, orientat spre Occident. Se va reduce deficitul de încredere existent între stat și oameni, care continuă să fie alimentat de actori externi, situație care este în prezent agravată concomitent de COVID-19.

Prin IR 1.3 – *Reducerea vulnerabilității instituțiilor și proceselor democratice față de influențele nefaste*, USAID va promova voința oamenilor în alegerea abordărilor de încredere în propriile forțe. De asemenea, va colabora cu oficiali selectați, instituții neguvernamentale și mass-media pentru consolidarea elementelor slabe ale sistemului politic, care sunt susceptibile de a fi manipulate sau compromise de actori negativi și tocsici. USAID va consolida spațiul informațional, bazându-se pe Programul de educație pentru media, care a fost dezvoltat și integrat în sistemul de învățământ din Moldova cu sprijinul USAID. Valorificând complexitatea sectorului TIC, USAID va explora utilizarea instrumentelor digitale pentru a identifica, expune și contracara dezinformarea și manipularea imaginilor foto și video. Consolidarea mecanismelor de integritate – precum declararea și revizuirea activelor, declarațiile de etică și conformitate în ramurile legislative și judiciare ale guvernului și finanțarea transparentă a partidelor politice – va reduce la minimum rolul banilor ca influență negativă și coruptibilă în dezvoltarea democratică a Moldovei. Acest lucru va spori încrederea cetățenilor în sistem și, în același timp, va facilita participarea lor eficientă în dialogul civic și politic.

Subindicatorii relativ scăzuți ai Democrației electorale V-Dem⁸ vor fi abordați, prin evaluarea credibilității reprezentanților aleși democratic și prin o mai mare implicare a liderilor din cercul tinerilor și a femeilor. RI va lucra cu ONG-urile vizate și cu guvernul pentru a susține mecanisme de integritate care să asigure alegeri libere și corecte.

---

⁸ V-Dem este o cercetare independentă suedeză a Universității din Gothenburg care, prin colectarea datelor și analize, măsoară statutul democrației în diverse țări ale lumii. Concluziile sunt incluse anual în publicația *Raportul privind Democrația*.

USAID recunoaște că cetățenii mai bine informați sunt mai puțin susceptibili în fața manipulărilor și influențelor nefaste. Acest RI – care este strâns legat de subrezultatul intermediar 1.1.1 – va combate dezinformarea și va îmbunătăți educația mediatică, concentrându-se pe crearea unui mediu în care Republica Moldova să fie rezistentă la influențe nefaste, susceptibilități care nu sunt descrise în mod specific în Foaia de parcurs *Drumul Moldovei spre sustenabilitate*, dar care influențează problemele-cheie de performanță evidențiate atât în subindicatorii V-Dem, cât și în indicatorii ROL și PJM.

Prioritățile țării-gazdă. După cum a fost stipulat în *Planul de acțiune guvernamental pentru anii 2020-2023* și în *Strategia Națională de Dezvoltare 2030 (SND 2030)*, Guvernul Republicii Moldova încearcă să consolideze capitalul uman și social, să asigure o guvernare onestă și eficientă, inclusiv un sistem judiciar responsabil și incoruptibil, să îmbunătățească accesibilitatea și fiabilitatea serviciilor publice și să ofere un mediu sănătos și sigur. Având în vedere că aceste priorități nu au fost încă realizate, USAID a ales căile descrise în acest OD pentru a elucida obstacolele care împiedică progresul. Se va pune accentul pe consolidarea angajamentului efectiv al cetățenilor (în special în rândul femeilor, tinerilor și populației defavorizate), pe îmbunătățirea eficienței și încrederii în guvern, pe contracararea influențelor care inhibă libertatea de alegere și încearcă să compromită calea Moldovei spre un stat mai sigur, participativ și democratic.

Alți actori de dezvoltare. Realizarea cu succes a tranziției strategice prevăzute de acest OD va impune USAID să își aplice influența – împreună cu sprijinul părților interesate de la nivel local – în procesul de facilitare a unei coordonări solide și partajări a costurilor cu guvernul și cu alți donatori.

Potrivit unei cartografieri a donatorilor efectuate de USAID, ceilalți donatori principali care sprijină democrația și inițiativele de guvernare sunt: Uniunea Europeană și Departamentul pentru Dezvoltare Internațională al Regatului Unit (UKAID). Alți donatori care acordă asistență în acest domeniu sunt: Germania (prin GIZ), Republica Cehă, Suedia, Polonia și Olanda. În perspectivă, USAID presupune o colaborare și cu alți donatori, care va continua și se va extinde, deși există riscul ca pe termen scurt donatorii să transfere fondurile către măsurile de răspuns la COVID-19.

Noile modalități și tranziția strategică. OD 1 propus prin rezultate intermediare și subrezultate intermediare reflectă schimbarea strategică a Misiunii către promovarea mai activă a democrației participative, care va avea ca rezultat cetățeni mai implicați și împuterniciți (cerere), instituții publice mai receptive (aprovizionare) și o vulnerabilitate redusă la influențele nefaste (reziliență).

Tranziția strategică în acest OD se reflectă în mai multe moduri. O serie de componente actuale ale portofoliului vor fi eliminate treptat, inclusiv, de exemplu, suportul pentru Programul integrat de gestionare a dosarelor. USAID va finaliza, de asemenea, un program din trecut axat pe sistemul de îngrijire rezidențială a copiilor. În sprijinul unei Moldovei mai competitive, mai rezistente și orientate spre Vest, concentrarea OD va trece la un accent pe elementele-cheie necesare consolidării democratice, și anume: participarea cetățenilor, o guvernare îmbunătățită și o rezistență mai mare la influențele dăunătoare. Accentul pe cererea față de guvernare de a fi eficientă și responsabilă din perioada anterioarei Strategii de cooperare pentru dezvoltarea țării va fi redirecționat către

abilitarea cetățenilor pentru a solicita servicii de calitate și instituții guvernamentale receptive. Accentul sporit pe cererea care vine din partea cetățenilor pentru o guvernare democratică va fi completat cu promovarea agenților de schimbare în cadrul guvernului, unde există cel mai bun potențial de participare. Acest lucru va avea ca rezultat interacțiuni mai bune între cetățeni și guvern, va contribui la crearea de instituții democratice, în care oamenii pot crede, și va promova un parteneriat *cetățean – guvern* care va fi din ce în ce mai rezistent la influențele negative ce le subminează interesele.

Biodiversitatea și riscurile climatice. Analiza Biodiversității FAA 119 a USAID/Moldova nu a identificat niciun risc direct în acest sens, care ar fi asociat cu OD 1; totuși, analiza a evidențiat lipsa în Republica Moldova a capacității și a resurselor instituționale la nivelele central și local. Aceasta a mai menționat importanța eforturilor OD 1 de a consolida o guvernare locală eficientă și receptivă, ce ar contribui la îmbunătățirea capacității autorităților locale de a răspunde nevoilor identificate de protecție a biodiversității și de soluționare a problemelor legate de climă. Aceasta ar putea include îmbunătățirea gestionării resurselor și consolidarea capacității de identificare și atenuare a impactului schimbărilor climatice al proiectelor esențiale de infrastructură, cum ar fi cele de apă și canalizare. Evaluarea riscurilor climatice (a se vedea Anexa E) a oferit un clasament de la scăzut până la moderat și a menționat că îmbunătățirea cadrului legislativ și a sectorului justiției poate contribui indirect la creșterea capacității GRM, a APL și a cetățenilor de a diminua impactul schimbărilor climatice. În plus, ambele analize au remarcat faptul că – în funcție de problemele esențiale identificate ca prioritare de către cetățeni în comunitățile vizate – OD ar putea oferi asistență în abordarea posibililor factori de stres, precum distribuția și protecția apei, a solului, a biodiversității și a altor resurse naturale – subiecte care pot duce adesea la conflicte și pot spori frustrarea cetățenilor față de entitățile guvernamentale responsabile. USAID recunoaște potențialul său de a influența prin acest OD protecția biodiversității și soluționarea problemelor legate de climă și va sprijini proiectele, activitățile și oportunitățile identificate în dialogul cu comunitățile și cu autoritățile locale de planificare.

OBIECTIVUL DE DEZVOLTARE (OD) 2

OD 2 – Creșterea economică durabilă ancorată în integrarea euroatlantică – susține scopul CDCS și prioritățile politicii externe a SUA pentru o Moldova europeană competitivă, bine integrată pe piețele occidentale și cu un sector privat din ce în ce mai puternic, care va îmbunătăți bunăstarea cetățenilor săi, îi va spori încrederea în forțele proprii și va deveni un partener puternic și de încredere al SUA.

Angajamentele și capacitatea Republicii Moldova în Drumul său spre sustenabilitate sunt relativ avansate, în comparație cu alte țări cu venituri mici și medii, de exemplu, în ceea ce privește mediul de afaceri, liberul comerț și adoptarea TIC. Aceste clasamente reflectă eforturile Guvernului Republicii Moldova din ultimii ani pentru a construi o economie orientată spre export, caracterizată prin investiții, inovație și competitivitate. Cu toate acestea, Moldova rămâne printre cele mai sărace țări din Europa și, în ultimele luni, economia moldovenească – ca și a altor țări – a fost zguduită de impactul crizei provocate de COVID-19. În cadrul acestui obiectiv de dezvoltare, USAID va fi partener al GRM și al sectorului privat pentru a depăși aceste provocări. USAID va valorifica dinamismul și agilitatea sectorului privat pentru a spori diversificarea și competitivitatea produselor pe piață, pentru a asigura instruirea ce răspund necesităților pieței și pentru a crea locuri de muncă atractive în țară, care vor atenua migrația externă.

Acest obiectiv de dezvoltare se bazează pe succesele anterioare. Făcând referire la

concluziile evaluării intermediare și a evaluării sectoriale a Proiectului Competitivitate în Moldova⁹, în conformitate cu OD 2, USAID: (1) va lucra în parteneriat cu companiile de afaceri și entitățile guvernamentale pentru a realiza reformele politice necesare și a evalua constrângerile de reglementare și comercializare, inclusiv în domeniul energetic; (2) va consolida angajamentul cu sectorul privat pentru a încuraja o creștere economică durabilă, în timp ce consolidează competitivitatea Moldovei pe piețele UE.

Ipoteza și descrierea procesului de dezvoltare. Dacă Republica Moldova își îmbunătățește integrarea pe piețele occidentale și crește competitivitatea în sectoare specifice, transformatoare, inclusiv în sectorul vinicol, agricultură și tehnologii, ea va avea parte de o creștere economică durabilă, ancorată în integrarea euroatlantică. Soluționând cu succes constrângerile menționate mai sus și, în același timp, bazându-se pe reformele de piață efectuate deja, Moldova va avansa către o mai mare sustenabilitate economică, va oferi oportunități mai multe și mai bune pentru toți cetățenii săi, va promova încrederea publicului și va crea o bază mai puternică pentru a rezista influențelor nefavorabile.

Legătura dintre scop și potențialele domeniului de declin. Economia Moldovei se află într-o recesiune relativ abruptă, accentuată de pandemia COVID-19, de mediul politic fragil, corupția endemică, o structură de putere oligarhică și interferența nefastă. Având în vedere aceste realități, există o mare probabilitate ca Republica Moldova – aflată acum sub presiuni externe puternice și slăbită de pandemia de coronavirus – să meargă spre declin sau să eșueze în implementarea reformelor deja inițiate. Reformele legate de domenii precum facilitarea comerțului, securitatea energetică, îmbunătățirea productivității sectorului privat și asigurarea unui acces mai mare la credite și finanțare, ar putea cădea pradă unei mentalități de status quo. O astfel de atitudine din partea conducerii ar duce la eșecul realizării schimbărilor necesare pentru creșterea economică durabilă pe termen mai lung. Având în vedere influențele oligarhice și corupte, care continuă să apere excesiv interesele personale, cetățenii de rând vor deveni, probabil, din ce în ce mai cinici pe măsură ce se confruntă cu dificultăți economice continue și cu lipsa de oportunități, recurgând în continuare la migrație.

---

⁹ În anii 2019-2020, DevTech Systems a desfășurat o evaluare intermediară a performanțelor Proiectului de Competitivitate (PC) al USAID/Moldova și o evaluare a sectorului pentru industriile, susținute de USAID. Raportul a evaluat progresul și eficacitatea activității după trei ani de implementare și a oferit recomandări pentru sprijinul din perioada următoare.

USAID consideră că abordarea sa în OD 2 – în sprijinul scopului SCDȚ și care lucrează în tandem cu modalitățile de implementare din OD 1 – va limita riscul declinului și va promova o mai mare încredere în propriile forțe. În același timp, USAID recunoaște incertitudinile actuale și natura înrădăcinată a constrângerilor existente în Moldova. Pentru a obține succes, USAID va rămâne flexibilă în abordările sale de program, concentrându-se totodată pe problemele ce decepționează cetățenii și menținând capacitatea de a pivota între proiecte și activități, care ar potrivi în mod eficient implementarea cu oportunități tangibile, adaptate la contextul local.

La sfârșitul perioadei CDCS, succesul va fi definit de o economie moldovenească mai puternic legată de piețele occidentale și caracterizată printr-o durabilitate mai mare și o creștere mai largă, o mai mare autonomie și o rezistență sporită la influențele negative. Procesul de implementare a reformelor de piață va fi îmbunătățit și piața va fi mai puțin susceptibilă la influențele corupte. Vor fi în vigoare noile reforme necesare – de exemplu, în ceea ce privește eficientizarea protocoalelor de export sau a comerțului electronic și

extinderea surselor de energie. Transparența, dinamismul, angajamentul inerent și capacitatea de a acționa ale sectorului privat vor fi un puternic contraechilibru al fragilității economice și al fluctuațiilor politice. Companiile de afaceri și industriile transformatoare, cum ar fi sectoarele vinului și TIC, vor servi drept catalizatori pentru reformă și pentru apariția altor afaceri durabile. Deficitul de calificare la nivelul lucrătorilor va fi atenuat. Sectorul privat va putea oferi mai multe oportunități pozitive la locul de muncă pentru cetățenii din întreaga țară, în special pentru tineri, femei și populația vulnerabilă. Locurile de muncă mai multe și mai bune vor duce la salarii viabile pentru lucrători și la o diminuare a fenomenului migrației. Va descrește neîncrederea și cinismul, care au caracterizat anterior atitudinea cetățenilor față de conducerea țării.

Rezultate intermediare. În redefinirea și sporirea importanței implicării sectorului privat, USAID va consolida capacitățile financiare și de performanță ale mediului de afaceri și ale altor organizații, pentru a acționa în calitate de agenți de schimbare eficienți, în sprijinul sectoarelor de afaceri și a industriei vizate. În conformitate cu Redefinirea relației, USAID va lucra în parteneriat cu mediul de afaceri și cu GRM – și în coordonare cu alți donatori – pentru a armoniza reformele politice și de reglementare din țară, consolidând totodată capacitatea de a le implementa. Alinierea Moldovei cu piețele occidentale și competitivitatea sectoarelor transformatoare vor fi sporite, favorizând astfel prosperitatea economică durabilă și orientată spre Occident. Lucrând în tandem cu mediul de afaceri și cu guvernul, USAID va consolida eforturile în zonele rurale și în cele urbane, pentru a asigura accesul echitabil la oportunități economice, în special pentru tineri, femei și persoanele vulnerabile. Bazându-se în continuare pe angajamentul Moldovei în contextul trecerii la încrederea în forțele proprii și pe clasamentul de capacitate al acesteia, USAID va colabora cu industria, instituțiile financiare și GRM pentru a soluționa constrângerile ce împiedică creșterea, inclusiv productivitatea limitată a sectorului privat, accesul la credite, lipsa unei aprovizionări sigure cu energie, nepotrivirea competențelor forței de muncă și migrația.

USAID declară că abordarea noastră va încuraja o creștere economică durabilă, deoarece crearea condițiilor pentru ca sectorul privat să înflorească și să susțină mai bine implementarea eficientă a cadrelor de reglementare va duce la un sector privat mai puternic, care în mod inerent va impulsiona creșterea. Scopul tuturor activităților din acest OD este de a combate influențele nefaste prin diversificarea economiei Moldovei, astfel încât țara să se integreze mai bine în UE și să fie mai puțin vulnerabilă la influențele economice de exploatare.

RI 2.1 – *Creșterea integrării în piața orientată spre Vest* – este definit ca îmbunătățirea legăturilor de piață și crearea condițiilor favorabile pentru alinierea cu piețele occidentale și cu alte piețe. În contextul acestui RI, USAID va colabora cu sectorul privat și cu entitățile guvernamentale receptive pentru a contribui la progresul reflectat în subdimensiunea din Foaia de parcurs a Moldovei pe drumul spre sustenabilitate și mai mare încredere în forțele proprii, pe dimensiunile: Eficacitatea Guvernului, Libertatea comerțului și Diversificarea exporturilor. Accentul va fi pus pe îmbunătățirea mediului pentru integrarea pieței orientate spre Vest. Aceasta va continua orientarea economiei moldovenești către piețele mai durabile din UE și spre cele netradiționale, prevenind totodată orice retragere de pe piețe. Se va face acest lucru prin îmbunătățirea cadrului de reglementare din sectorul financiar, implementarea și complementaritatea reglementărilor comerciale și a mediului pentru circulația transfrontalieră a mărfurilor.

Republica Moldova trebuie să îndeplinească cerințele fundamentale necesare pentru creșterea economică printr-un acces mai larg la piețele UE și la alte piețe internaționale. În acest scop, USAID va colabora cu autoritățile moldovenești și cu donatori similari

pentru reforme și armonizarea legilor, pentru introducerea procedurilor și a proceselor comerciale necesare pentru aplicarea cerințelor Acordului cu OMC / Acordului privind facilitarea comerțului (AFC) și ale Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător UE/Moldova (DCFTA). În strânsă colaborare și cu partajarea sarcinilor cu guvernul și cu alți donatori, USAID va facilita integrarea fizică și integrarea pe piața europeană, aliniată la al treilea pachet de energie al UE, și va crește producția de energie internă.

RI 2.2 – *Competitivitatea în sectoarele transformatoare - îmbunătățită* – este definit ca un mediu economic vibrant, unde afacerile moldovenești pot deveni înfloritoare. Sectoarele transformatoare sunt cele care sunt catalizatoare prin natura lor, au potențial de creștere și de ocupare a forței de muncă, sunt relevante din punct de vedere cultural, axate pe tineret și în legături cu diaspora. Acestea sunt domenii în care USAID poate valorifica punctele forte unice ale sectorului privat al Moldovei și în care țada are cel mai bun potențial de a concura, cum ar fi TIC, industria vinului și agricultura performantă. În contextul acestui RI, USAID va susține deschiderea tranzacțională, productivitate mai mare și diversificarea exporturilor, un acces sporit la finanțare și disponibilitatea de instruire pentru un șir de competențe care corespund mai bine nevoilor sectorului privat. Îndeplinirea acestor condiții este un pas esențial în consolidarea continuă a sectoarelor importante atât în zonele rurale, cât și în cele urbane. Aceste sectoare transformatoare și cu potențial de performanță – ce contribuie la creșterea accesului la piețele occidentale și la mișcarea Moldovei către o creștere economică durabilă – sunt industria vinului, agricultura performantă (AP) și domeniul TIC. Extinzând parteneriatele public-private anterioare de succes, cum ar fi cel cu Oficiul Național al Viei și Vinului, cu StarNet (furnizor de servicii de internet), USAID își va extinde colaborarea cu companii de afaceri selectate – împreună cu companii private, instituții financiare, alți donatori și cu guvernul – în stabilirea PPP-urilor. USAID va promova potențiala creare a alianțelor globale de dezvoltare (AGD), folosind cocrearea și alte mecanisme flexibile. Vom promova o productivitate sporită prin aplicarea tehnologiilor, un management îmbunătățit, o mai mare diversificare a produselor conform cerințelor piețelor cu potențial și vom pleda pentru profitabilitate pe termen lung.

Modalitățile de asistență vor modifica de la sprijinul direct al companiilor la consolidarea asociațiilor la nivel național și a altor entități afiliate cu sectoarele vizate pentru a-și fortifica rolul de furnizori de servicii și cel de advocacy. Parteneriatele USAID cu structurile din industrie vor identifica prioritățile legate de proces și de productivitate și vor elabora – eventual, vor coimplementa – planuri de acțiune pentru ele. USAID va sprijini asociațiile de femei în afaceri și va crea oportunități pentru a le ajuta să prospere în sectoare dominate tradițional de bărbați, precum TIC, agricultură și energetică. Sustenabilitatea va fi o condiție-cheie, astfel încât, în timp, consorțiile să se poată convoca și rezolva probleme de sine stătător. În tot contextul OD, USAID va utiliza mecanisme flexibile pentru a reproduce și a grada modelele reușite de angajament ale sectorului privat.

În contextul RI 1.1, accentul va fi pus pe colaborarea cu asociațiile pentru ca acestea să-și îmbunătățească sustenabilitatea financiară și transparența, pentru a-și spori capacitatea tehnică de a consilia companiile constitutive și pentru a-și îmbunătăți parteneriatul cu constituenții. Ele, la rândul lor, ar face presiuni asupra GRM pentru implementarea reformelor. În procesul de împuternicire a asociațiilor, precum și a altor actori-cheie, cum ar fi băncile și instituțiile financiare, activitățile din contextul RI 2.2 vor consolida respectiv eforturile USAID din RI 2.1.

Prioritățile țării-gazdă. *Strategia națională de dezvoltare "Moldova 2030"* este un document multisectorial al Republicii Moldova, care se concentrează pe atingerea unui nivel înalt de sustenabilitate economică ce ar diminua disparitățile economice, ar îmbunătăți condițiile de viață și de muncă și ar asigura siguranța mediului. Obiectivele specifice includ: (1) reducerea ratei sărăciei cu 50%, cu accent pe grupele defavorizate, (2) creșterea productivității agricole și (3) sprijinirea creării locurilor de muncă cu salarii decente; încurajarea antreprenoriatului, creativității și inovării; creșterea accesului la servicii financiare. În climatul economic actual, realizarea acestor obiective laudabile este în mod clar amenințată. USAID va contribui la reducerea sărăciei prin tranziția asistenței sale la un model în favoarea unui sector privat rezistent și competitiv, capabil să ofere locuri de muncă cu salarii decente, atât în zona rurală, cât și în cea urbană. Eforturile USAID pentru îmbunătățirea abilităților forței de muncă, în special pentru tineri, femei și populația vulnerabilă, vor fi întreprinse în sprijinul accentului *SND 2030* asupra grupurilor defavorizate și în cooperare cu GRM și partenerii din sectorul privat.

Sectorul agricol al Moldovei axat pe export oferă locuri de muncă pentru peste 30% din populație. În acest context, USAID intenționează să extindă sprijinul pentru Moldova rurală. De asemenea, va contribui la încurajarea spiritului antreprenorial și a creativității în colaborare cu asociații de afaceri selectate și startupuri inovatoare. Eforturile de susținere a dezvoltării forței de muncă vor contribui, de asemenea, la stoparea fluxului de exod al lucrătorilor calificați. USAID va promova un acces mai larg al sectorului privat la finanțare, în parteneriat cu companii private, instituții financiare, alți donatori și cu guvernul moldovenesc.

Alți parteneri de dezvoltare. USAID va continua să se coordoneze cu Departamentul de Stat și alte entități ale guvernului Statelor Unite – utilizând instrumentele de referință pentru Diplomația Dezvoltării, după caz – pentru a se angaja cu Guvernul Republicii Moldova și alți donatori în realizarea acelor obiective ale *SND 2030* pe care USAID le va susține pe parcursul acestei perioade a CDCS. USAID va continua să încurajeze alți donatori în vederea asigurării unui angajament mai mare al Republicii Moldova de a reforma și de a spori cofinanțarea inițiativelor convenite de comun acord.

Conform cartografierii listei donatorilor de către USAID, alți donatori care lucrează pentru a îmbunătăți eficacitatea guvernului și a promova un sector privat mai competitiv sunt Uniunea Europeană și mai multe dintre țările sale membre, Banca Mondială și agenții specializate ale Națiunilor Unite, cum ar fi Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare și Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă.

Noi modalități și tranziția strategică. În contextul priorității de a promova implicarea sectorului privat, Obiectivul Durabil 2 (OD 2), Rezultatele intermediare (RI) și subrezultatele intermediare (SRI) reflectă schimbarea poziției strategice a USAID către o susținere mai activă a integrării unui sector privat moldovenesc mai sustenabil și competitiv pe piața europeană și pe alte piețe internaționale. Pentru a soluționa problema emigrației și cea legată de tendințele demografice, USAID va încuraja legăturile dintre zonele rurale și cele urbane pentru a crea mai multe oportunități economice. Aliniați la Redefinirea relațiilor, USAID și Guvernul Moldovei vor trece la un parteneriat mai puternic, axat pe reforme politice și pe îmbunătățirea cadrului instituțional, care vor avansa Moldova spre a deveni o țară europeană competitivă.

USAID își va schimba în mod strategic modelul de afaceri de la oferirea asistenței la nivel de companii la serviciul de consilier tehnic pentru asociațiile de afaceri și alte părți interesate, cum ar fi băncile și instituțiile financiare. Acest sprijin le va permite acestor

instituții să își valorifice capacitatea îmbunătățită ca lideri, facilitatori și coimplementatori pentru a acoperi o gamă mai largă de sectoare de afaceri și sfere industriale promițătoare. Accentul va fi pus pe îmbunătățirea proceselor de dezvoltare a afacerilor și pe creșterea productivității, care vor spori sustenabilitatea Moldovei. În același timp, USAID va trece de la sprijinirea de bază a abilităților de lucru și a identificării șirului de abilități la concentrarea pe cerințele pieței, identificate de potențiali angajatori. Aceasta va include extinderea bazei de talente din domeniile STEM – vizând în special tinerii, femeile și persoanele vulnerabile – și păstrarea acestor talente în țară, reducând astfel migrația.

USAID consideră că aceste schimbări programatice ale OD 2 – inclusiv eforturile de atenuare a vulnerabilităților de securitate energetică – vor consolida semnificativ eforturile USAID în următorii cinci ani de a promova o creștere economică durabilă ancorată în integrarea euroatlantică, pentru a răspunde aspirațiilor poporului din Moldova și pentru a reduce impactul influențelor nefaste.

Biodiversitatea și riscurile climatice. Făcând referință la OD 2, Analiza Biodiversității FAA 119 informează că agricultura, turismul și sectorul energetic au un risc climatic de la "mic" la "mediu" (același nivel de risc fiind identificat și la nivel de țară). Alte puncte slabe evidențiate în analiza biodiversității includ potențiala penuriei de apă (din cauza creșterii temperaturii și frecvenței anomaliilor meteorologice extreme) și posibilul impact negativ asupra sectoarelor agriculturii, turismului și electricității. Aceleași sectoare sunt, de asemenea, vulnerabile la problemele de protecție a biodiversității, după cum a fost identificat prin analiza FAA. Activitatea economică diversificată este văzută ca un potențial de încetinire a migrației rurală/urbană, atenuând astfel impactul negativ asupra mediului în zonele dens populate. După cum s-a menționat în tabelul riscurilor climatice (a se vedea Anexa E), schimbările climatice au potențialul de a afecta drastic Republica Moldova, dependentă de agricultură. USAID abordează această vulnerabilitate asigurând sustenabilitatea investițiilor noastre și promovând mărci și produse premium din Moldova pentru a le ajuta să concureze la nivel global. Ambele analize au remarcat impactul potențial pozitiv al abordărilor inovatoare de către comunitatea de afaceri pentru a promova cele mai bune practici, eficiența energetică, tehnologiile ecologice și creșterea economică incluzivă. Ambele analize au recomandat desfășurarea unor cercetări suplimentare, mai specifice, la nivel de proiect și de activitate pentru sectoarele sensibile la schimbările climatice, inclusiv agricultura, turismul și sectorul energetic. După caz, se vor efectua analize suplimentare în conformitate cu cerințele și procedurile de rutină ale USAID. Partenerii din sectorul privat vor fi încurajați să aplice și să promoveze tehnologii ecologice, să îmbunătățească eficiența energetică, să dezvolte practici de afaceri reziliente și să facă investiții care ar contribui la atenuarea riscurilor posibile.

V. Monitorizare, Evaluare și Învățare (MEÎ)

Procesul de monitorizare, evaluare și învățare (MEÎ) al Misiunii USAID/Moldova încearcă să evalueze măsura în care țara realizează prioritățile strategice stabilite, avansând în Drumul său spre sustenabilitate și evoluând spre o relație de parteneriat cu SUA, ce va promova interesele reciproce.

Planul de management al performanțelor (PMP) va oferi un cadru de evaluare ce va facilita implementarea proiectelor și a activităților USAID/Moldova. Acesta va monitoriza realizarea obiectivelor sale de dezvoltare și, în cele din urmă, a obiectivului CDCS. Vor fi evaluate: Agenda de învățare, indicatorii, evaluările, vor fi organizate consultări ale părților

implicate și alte acțiuni pentru a urmări progresele realizate în vederea obținerii rezultatelor CDCS și pentru a identifica obstacolele ce trebuie depășite. Acesta va testa, de asemenea, sarcinile de dezvoltare legate atât de OD 1 (nivelul și eficacitatea angajamentului civic și capacitatea de reacție a instituțiilor publice vizate), cât și de OD 2 (integrarea pe piețele occidentale și o competitivitate sporită). Se va acorda o atenție deosebită revizuirii progreselor în ceea ce privește subiectele de mare prioritate ce afectează implementarea cu succes a întregului portofoliu. De exemplu, întrebările din Agenda de învățare se vor referi la progresele și vor identifica obstacolele legate de realizarea sustenabilității, de promovarea incluziunii tinerilor, a femeilor și a grupurilor vulnerabile, de reducerea migrației și atenuarea influențelor nefavorabile.

Instrumentele de monitorizare vor include: (1) monitorizarea angajamentului din Foaia de parcurs a Republicii Moldova în drumul său spre sustenabilitate și clasificarea capacităților, (2) stabilirea de valori pentru problemele contextuale actuale – identificate ca ipoteze și riscuri în acest document – care pot influența implementarea strategiei; (3) selectarea indicatorilor de performanță la nivelul RI și SRI pentru a urmări măsura în care rezultatele ce susțin logica Cadrului de rezultate se deplasează cu succes de la RI la OD și către scopul general al CDCS. Această abordare pe trei niveluri va asigura un model de implementare mai flexibil, cu accent pe angajamentul și capacitatea Moldovei legate de obiectivele de dezvoltare ale USAID și, de asemenea, va spori capacitatea de reacție rapidă la schimbările contextuale. Aceasta va furniza, de asemenea, evaluări ale progresului bazate pe date privind RI și SRI.

Progresul identificat prin măsurări, evaluări și alte exerciții de învățare va servi drept bază pentru adaptarea intervențiilor. Revizuirea periodică a portofoliului și evaluarea intermediară vor asigura niște răspunsuri în cunoștință de cauză la schimbarea realităților din Moldova. Analizele de portofoliu la nivelul întregii Misiuni și evaluările intermediare vor servi, de asemenea, ca instrumente pentru revalidarea periodică a cadrului de rezultate și a ipotezelor de dezvoltare, dar vor fi utilizate și pentru măsurarea progresului în raport cu etapele de referință.

USAID/Moldova consideră că această abordare, implementată în colaborare cu toți partenerii, va inspira o gândire tactică continuă chiar și după aprobarea strategiei, va ajusta atât CDCS, cât și PMP la realitățile din teritoriu și va permite efectuarea unor modificări operaționale rapide, conform necesităților. În baza lecțiilor învățate în procesele de monitorizare și evaluare anterioare, dar și în cele continue, USAID va elabora un plan de evaluare cuprinzător, legat direct de implementarea Proiectului și a activităților. La baza procesului vor sta întrebări și metode de evaluare bine gândite. Interacțiunea expertizelor de la cele două birouri tehnice și sesiunile comune de planificare vor servi drept inspirație pentru proiectarea evaluărilor în domenii cruciale precum tineretul, dimensiunea de gen și migrația.

Întrebările specifice de învățare legate de Drumul țării spre sustenabilitate vor lua în considerare măsura în care abordarea USAID de a construi parteneriate generează un angajament mai mare și mai eficient al cetățenilor și gradul în care asociațiile de afaceri devin agenți de schimbare eficace în promovarea întreprinderilor din sectorul privat și a legăturilor cu piețele occidentale. În abordarea Drumului țării spre sustenabilitate, USAID va continua să consolideze capacitatea de MEÎ a partenerilor săi locali pentru a se asigura că există rezultate și acestea duc la o implementare mai eficientă. Instrumentele de autoevaluare și abordările inovatoare ale sondajului online, împreună cu canalele de comunicare îmbunătățite de tehnologii, vor extinde interacțiunea bidirecțională legată de MEÎ. USAID va ajuta partenerii în procesul de instituționalizare a practicilor MEÎ în

propriile structuri, permițându-le să își stabilească și să măsoare propriile obiective complementare cu cele ale USAID.

Redefinind relația, USAID va crește utilizarea surselor de date guvernamentale, a statisticilor furnizate de Biroul Național de Statistică (BNS) din Moldova, ONG-urilor locale și partenerilor de dezvoltare. BNS și-a îmbunătățit în mod constant capacitatea de furnizor activ de informații în domeniile populației, agriculturii, dezvoltării rurale, comerțului exterior și creării locurilor de muncă. Organizațiile locale s-au implicat activ în monitorizarea și colectarea datelor în domeniile alegerilor, gestionarea fondurilor publice și legea celor două procente (contribuabilii pot direcționa 2% din impozitul pe venit către OSC). Aceștia au implicat cetățenii în colectarea datelor pentru OSC și Indicii de sustenabilitate a mass-mediei. În același timp, USAID va continua să se bazeze pe parteneri de dezvoltare internaționali pentru date suplimentare fiabile, inclusiv de la Organizația Internațională pentru Migrație, cu privire la tendințele legate de emigrație și diasporă, Banca Mondială pentru rapoartele sale și alte rapoarte, precum și FAO pentru indicatori legați de securitatea alimentară, secetă și alți factori specifici agriculturii.

VI. Anexă

[Foaia de parcurs a țării în drumul spre sustenabilitate](#)